

Araştırma / Original article**Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının sigara ve alkol kullanımı ile ilişkisi**Hüseyin ALAÇAM,¹ Figen ÇULHA ATEŞÇİ,² A. Cem ŞENGÜL,³ Selim TÜMKAYA³**ÖZET**

Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının (İB) sigara ve alkol kullanımı ile ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya Pamukkale Üniversitesi'nden 2096 öğrenci alınmıştır. Öğrencilere yaş, cinsiyet, alkol ve sigara kullanımı, internet kullanım süresi ve şekli gibi bilgilerin sorulduğu sosyodemografik veri formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) ve CAGE Testi verildi. **Sonuçlar:** Çalışma grubumuzda internet bağımlılığı %8.6 oranlarında bulundu. Çalışmamızda internet bağımlılığı olan öğrencilerde sigara ve alkol kullanım oranlarının internet bağımlılığı olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sigara ve alkol kullanan öğrencilerin İBÖ puanı kullanmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu. Çalışmamızda İBÖ puanları ile CAGE puanları arasında pozitif bir ilişki saptandı. İBÖ puanları arttığında alkol kullanım sıklığının anlamlı düzeyde arttığı görüldü. Çalışmamızda gruplar arasında günlük sigara kullanma miktarı açısından anlamlı bir farklılık saptanmadı, ancak internet bağımlılığı olan grupta ortalama sigara kullanma süresi internet bağımlılığı olmayan gruba göre daha yüksek bulundu. Sigara kullanma süresi ve günlük sigara kullanma miktarı arttığında İBÖ puanlarının da anlamlı düzeyde artış gösterdiği saptandı. **Tartışma:** Çalışmamızın bulgularına göre internet bağımlılığının üniversite öğrencileri arasında yaygın bir sorun olduğunu görülmektedir. İnternet bağımlılığının sigara ve alkol kullanımı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. (Anadolu Psikiyatri Derg 2015; 16(6):383-388)

Anahtar sözcükler: İnternet, bağımlılık, üniversite, sigara, alkol

The relationship between smoking and alcohol use and internet addiction among the university students**ABSTRACT**

Objective: The aim of this study is to reveal the relationship between internet addiction (IA) and smoking and alcohol use among university students. **Method:** 2096 students attending Pamukkale University were included in the study. Data collection tools were, Internet Addiction Scale (IAS), CAGE Test and Sociodemographic Data Form which was formed by the study authors for the present study to collect data about the student's age, sex, alcohol and cigarette use history and internet use characteristics (time spent online, type etc.). **Results:** The prevalence of internet addiction was found as 8.6% in our study group. Higher rates of smoking and alcohol use were found among students with internet addiction. In addition, students who smoke and use alcohol had significantly higher IAS scores compared to the students without alcohol or cigarette use. In our study positive relationship was found between IAS scores and CAGE scores. The frequency of alcohol use was found to increase significantly as the IAS scores increase. There was no significant difference between the groups in terms of the daily cigarette consumption amount. However, the average time spent on cigarette use was significantly higher in the group with internet addiction. In addition IAS scores were found to increase significantly as the smoking year and the amount of daily cigarette smoking increased. **Discussion:** According to the findings of our study, internet addiction seems to be a common problem among university students. Internet addiction was found to be associated with smoking and alcohol

¹ Öğr. Gör. Dr., ² Prof. Dr., ³ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, Denizli, Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence address:

Öğr. Gör. Dr., Hüseyin ALAÇAM, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, 20100 Denizli, Türkiye

E-mail: dr.huseyinalacam@hotmail.com

Geliş tarihi: 10.11.2014, **Kabul tarihi:** 01.12.2014, **doi:** 10.5455/apd.172340

use. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2015; 16(6):383-388)

Key words: internet, addiction, university, cigarette, alcohol

GİRİŞ

İnternetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması, patolojik aşırı kullanıma bağlı sorunları da ortaya çıkartmaya başlamıştır. Patolojik aşırı kullanım ve bunun sonucunda meydana gelen sosyal yaşamdan çekilme, kişilerarası iletişimde bozulma, zarar gören evlilikler, akademik başarı oranlarında düşme, kişisel gelişimde sorunlar, finansal sorunlar, uykusuzluk ve yorgunluk gibi yakınmalar ve uzun süreli bilgisayar başında hareketsiz kalmaya bağlı oluşan fiziksel sorunlar internet kullanımının olumsuz yönleri olarak sayılmaktadır.^{1,2}

Bağımlılık kavramının salt maddeye bağlı gelişen durumları değil, kumar, seks, alışveriş ve teknolojik bağımlılıklar gibi davranışsal bağımlılıkları da kapsadığı öne sürülmüştür.³ Davranışsal bağımlılıklar, alkol-madde bağımlılıklarında olduğu gibi, bağımlılığın ana bileşenleri olan fiziksel ve ruhsal bağımlılığın; zihinsel uğraş, duygudurum değişkenliği, tolerans, yoksunluk, kişilerarası çatışma ve yineleme özelliklerini gösterirler.⁴ İnternet bağımlılığı da davranışsal bağımlılıklar içinde yer almaktadır.⁵

İnternet bağımlılığı ile ilgili epidemiyolojik çalışmalarda, genel olarak internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı %6-14 olarak belirtilmiştir.⁶ İnternet bağımlılığı yaygınlığı ile ilgili tutarlı olmayan sonuçlar örneklem özelliklerine, kullanılan ölçüm araçlarının özelliklerine ve internet bağımlılığının tanı ölçütlerinin net olmamasına bağlanmıştır.^{7,8} Çalışmaların çoğunun ortak sonucuna göre, internet bağımlılığı dünya çapında bir sorundur ve birçok psikiyatrik bozuklukla karşılaştırıldığında, yaygınlığı oldukça yüksektir.⁹

İnternet bağımlılığı olan hastalarda görülen başlıca psikiyatrik bozukluklar duygudurum bozuklukları, madde kullanım bozuklukları, kişilik bozuklukları, anksiyete bozuklukları ve psikotik bozukluklardır.^{10,11} Bir başka çalışmada internet bağımlılığı olan ergenlerin bağımlılık yapan maddelere daha fazla maruz kaldığı saptanmıştır.¹² İnternet bağımlılığının madde bağımlılığı ile altta yatan benzer nörobiyolojik düzenekleri paylaştığı ileri sürülmüştür.¹³ Öte yandan internet bağımlılığının başlı başına bir hastalık mı, yoksa diğer psikiyatrik bozuklukların ortaya çıkardığı bir belirti mi olduğu da hala tartışılan bir konudur.

İnternet bağımlılığı ile alkol ve sigara bağımlılığı

arasındaki birlikteliğinin değerlendirilmesi, internet bağımlılığının altında yatan psikopatolojik düzeneklere ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde, internet bağımlılığı ile sigara ve alkol bağımlılığı arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışma 2011-2012 eğitim öğretim yılında öğrenim gören Pamukkale Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirildi. Pamukkale Üniversitesi resmi internet sitesindeki bilgilere göre, 2010-2011 öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenci sayısının 32382 kişi olduğu görüldü. Çalışmamızdaki örneklem büyüklüğü daha önceki çalışmalarda internet bağımlılığı yaygınlığı dikkate alınarak %10±1'e uygun olarak 2236 öğrenci olarak hedeflendi.

Örneklem seçim yöntemi olarak Pamukkale Üniversitesi'ndeki tüm fakülteler ve öğrenci sayısı yüksek olan iki Meslek Yüksek Okulu örnekleme alındı. Fakültelerden seçilen bölümlerdeki tüm sınıflara ulaşılması ve her sınıftan eşit sayıda öğrenci alınması hedeflendi. Hangi bölümlerin, bölümlerdeki hangi sınıfların ve sınıftaki hangi öğrencilerin alınacağı rastgele örnekleme yöntemi ile seçildi.

Çalışmamıza toplam 2110 öğrenci, gönüllü olarak katılmayı kabul etti (katılım oranı %94.4). Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, araştırma hakkında ayrıntılı bilgi verildikten sonra onamları alındı. Öğrencilere yaş, cinsiyet, sigara ve alkol kullanımı, internet kullanım süresi ve şekli gibi bilgilerin sorulduğu sosyodemografik veri formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği, CAGE Testi verilerek doldurmaları istendi. Çalışmaya başlamadan önce Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurul Başkanlığı'ndan onay alındı. Veri toplama araçlarında çalışma sonuçlarını etkileyebilecek düzeyde eksik ve hata saptanan 14 öğrenci çalışma dışı bırakıldı, Sonuç olarak, istatistiksel değerlendirmeye 2096 öğrencinin verileri alındı.

Veri toplama araçları

Sosyodemografik Veri Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, haftalık internet kullanım süresi, alkol ve sigara kullanımı ile ilişkili bilgilerin sorgulandığı form araştırmacılarca oluşturuldu.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ): Young tarafından, DSM-IV'ün 'patolojik kumar oynama' ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan 'tanı anketi' daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir İBÖ oluşturulmuştur. Likert tipi bir ölçek olan İBÖ'de katılımcıdan 'hiçbir zaman', 'nadiren', 'arada sırada', 'çoğunlukla', 'çok sık' ve 'devamlı' seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Anketten toplam 80 ve üzeri puan almak işlevsellikte belirgin bozulmanın göstergesi olarak kabul edilmekte ve bu grup 'internet bağımlısı' olarak tanımlanmıştır. Puanı 50-79 arasında olanlar günlük yaşamlarında ara sıra ve sıklıkla internetle ilgili birtakım sorunlar yaşayan grup olarak tanımlanmıştır. Puanı 49 ve altında olanlar ise yaşamında internet kullanımına bağlı herhangi sorun yaşamayan kullanıcılar olarak tanımlanmaktadır.¹⁴ Çalışmamızda İBÖ'den ≥ 50 puan alanlar internet bağımlısı olan grup, 49 ve altı puan alanlar internet bağımlılığı olmayan grup olarak tanımlanmıştır.

Çeviri testin standardize edilmiş alfa değeri açısından güvenilirliği 0.91, Spearman-Brown değeri açısından da 0.87'dir. Bu sonuçlar testin güvenilir olduğunu göstermektedir.¹⁴

CAGE Testi (Cut Down, Annoy, Guilt, Eye Opener): CAGE Testi, Ewing tarafından geliştirilen, alkol bağımlılığının tanınması amacıyla yaygın olarak kullanılan, dört sorudan oluşan, 'evet veya hayır' şeklinde yanıtlanan bir testtir. Tanı amaçlı olmayan bu testte iki veya daha çok 'evet' yanıtı 'riskli kullanım' biçiminde değerlendirile-

rek, alkol kötüye kullanımı ve bağımlılık açısından ek değerlendirmeyi gerektiren bir tarama testidir.¹⁵ Türkiye'de birçok çalışmada kullanılan bu testin etkin ve güvenilir bir tarama testi olduğu Arıkan ve arkadaşları tarafından gösterilmiştir.¹⁶

İstatistiksel değerlendirme

İstatistiksel analizler SPSS 17 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (sıklık dağılımları, ortalama, standart sapma) yanı sıra, grupların karşılaştırılmasında Student-t testi ve tek yönlü varyans analizi (One way Anova) kullanılmıştır. Bazı verilerde anlamlılığın nedenini ortaya koymak amacıyla Bonferroni posthoc analizi uygulanmıştır. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerini belirlemede Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Sonuçlar, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

SONUÇLAR

Çalışma grubunu veri toplama araçlarını eksiksiz olarak yanıtlayan 2096 öğrenci oluşturdu. Katılımcıların 1156'sı kadın (%55.2), 940'ı (%44.8) erkekti. Örneklemin yaş ortalaması 20.45 ± 2.06 (aralık: 17-41) olarak bulundu. İnternet bağımlılık oranı %8.6 (s=181) olarak bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı olan ve olmayan gruplar sigara içme açısından karşılaştırıldıklarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Grupların sigara içme durumuna göre dağılımları

	Sigara içen		Sigara içmeyen		Toplam		χ^2	sd	p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
İnternet bağımlılığı olan grup	59	32.6	122	67.4	181	100.0	11.41	1	0.001
İnternet bağımlılığı olmayan grup	414	21.6	1501	78.4	1915	100.0			

Sigara içtiğini belirten katılımcıların İBÖ ortalaması (23.85 ± 16.89), sigara içmediğini belirtenlerin İBÖ ortalamasına (19.22 ± 14.44) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu ($t = -5.89$, $p < 0.001$).

İnternet bağımlılığı olan ve olmayan gruplar, sigara içme süresi açısından karşılaştırıldığında gruplar arasında (İB var: 5.20 ± 2.79 , İB yok: 4.45 ± 2.51) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($F_{(1)} = 4.49$, $p = 0.035$). Pearson korelasyon analizine göre, İBÖ puanı ile sigara içme

süresi ($r = 0.104$, $p = 0.023$) arasında pozitif bir korelasyon saptandı.

İnternet bağımlılığı olan ve olmayan gruplar arasında günlük sigara içme miktarı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($sd = 2$, $p = 0.203$). Günlük sigara içme miktarına göre İBÖ puanı ortalamaları Tablo 2'de gösterilmiştir. Bonferroni post-hoc analizi sonucunda, günlük bir paketten fazla sigara içenlerin İBÖ puanlarının ortalaması (29.63 ± 19.68), günlük 1-10 adet sigara içen kişilerinkinden (21.89 ± 16.30) anlamlı

Tablo 2. Günlük sigara içme miktarına göre İBÖ puanlarının karşılaştırılması

Günlük sigara içme miktarı	İBÖ puanı	F	sd	p
1-10 adet	21.89±16.30	4.95	2	0.007
11-20 adet	24.80±16.50			
1 paketten fazla	29.63±19.68			

olarak daha yüksek bulundu (Bonferoni düzeltmeli $p=0.009$). Günlük 11-20 adet sigara içme ile 1-10 adet veya bir paketten fazla sigara içme arasında İBÖ puanı ortalamalarında farklılık saptanmadı.

Çalışmaya katılan 2096 kişiden 753'ü (%35.9) alkol kullanmaktaydı. Alkol kullananların CAGE toplam puanları, %53.1'inin alkol kullandığı hal-

de CAGE puanı 0, %24.6'sının 1, %14.1'inin 2, %6'sının 3, %2.3'ünün 4 olarak bulundu. Alkol kullananların %22.4'ünün, tüm öğrencilerin %8'inin CAGE puanları 2 ve üzerinde bulundu. İnternet bağımlılığı olan ve olmayan gruplar alkol kullanımı açısından karşılaştırıldığında, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (Tablo 3).

Tablo 3. Gruplarının alkol kullanım durumuna göre karşılaştırılması

	Alkol kullanan		Alkol kullanmayan		Toplam		χ^2	sd	p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
İnternet bağımlılığı olan grup	104	57.5	77	42.5	181	100.0	39.90	1	<0.001
İnternet bağımlılığı olmayan grup	649	33.9	1266	66.1	1915	100.0			

Alkol kullandığını belirten öğrencilerin İBÖ puanı (24.22±16.83), alkol kullanmadığını belirten öğrencilerin İBÖ puanına (18.05±13.62) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu ($t=-9.12$, $p<0.001$).

Alkol kullanma sıklığı açısından internet bağımlı-

lığı olan ve olmayan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptandı (Tablo 4).

Çalışma gruplarının CAGE puanı ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmadı (OİK: 0.76±1.01, RİK: 0.97±1.08, İB: 1.44±1.42 puan), Pearson korelasyon analizine göre İBÖ puanı

Tablo 4. Grupların alkol kullanım sıklığına göre dağılımı

Alkol kullanım sıklığı	İnternet bağımlılığı				χ^2	sd	p
	Var		Yok				
	Sayı	%	Sayı	%			
Her gün alkol kullanan	21	20.0	598	92.1	15.43	1	<0.001
Her gün alkol kullanmayan	84	80.0	51	7.9			

Tablo 5. Alkol kullanım sıklığı ile İBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alkol kullanım sıklığı	İBÖ puanı	F	sd	p
Her gün alkol kullanan	33.03±20.27	22.11	1	<0.001
Her gün alkol kullanmayan	23.34±16.19			

ile CAGE puanı ($r=0.170$, $p<0.001$) arasında pozitif bir korelasyon saptandı. Her gün alkol kullanan grubun İBÖ puanı her gün kullanmayan gruba göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu (Tablo 5).

TARTIŞMA

Çalışmamızda üniversitesi öğrencileri arasında internet bağımlılığının yaygınlığı %8.6 olarak bulunmuştur, bu öğrenciler ara sıra veya sıklıkla internet kullanımıyla ilgili sorun yaşamaktadır. İnternet bağımlılığı ile ilgili çalışmalarda, bağımlılık oranı ile ilgili çok farklı sonuçlar bildirilmiştir. Yen ve arkadaşlarının Chen İnternet Bağımlılık Ölçeğini kullanarak 2453 üniversite öğrencisinde yaptıkları çalışmada, internet bağımlılığı yaygınlığı %12.3 bulunmuştur.¹⁷ ABD'de 277 üniversite öğrencisinde internet bağımlılığı %8.1 oranında bildirilmiştir.¹⁸ Ni ve arkadaşları, 3557 birinci yılındaki üniversite öğrencisinde internet bağımlılığının yaygınlığını %6.44 oranında saptamışlardır.¹⁹ ABD'de 2513 erişkinde yapılan bir çalışmada %0.7 gibi daha düşük bir oran saptanmıştır.²⁰ Canan ve arkadaşları, Türkiye'de üniversitesi öğrencileri arasında internet bağımlılığının yaygınlığını %9.7 oranında bulmuşlardır.²¹ İnternet bağımlılığının yaygınlığı ile ilgili sonuçların çok farklı çıkmasının nedenleri arasında bazı çalışmaların internet üzerinden yapılmış olması, internet bağımlılığı için henüz net bir ölçeğin geliştirilememesi, kullanılan ölçekteki kesme puanlarının farklı alınması, tanı ölçütlerinin belirlenmemiş olması, çalışmalarda farklı yöntemlerin kullanılması ve kültürel etkenler gösterilebilir.

İnternet bağımlılığı ile alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran birçok çalışma vardır. Ko ve arkadaşları, 2114 lise öğrencisinde internet bağımlılığının sorunlu alkol kullanımı ile ilişkili olduğunu saptamışlardır.²² Yen ve arkadaşlarının 2453 üniversite öğrencisi ile yaptıkları bir araştırmada zararlı alkol kullanımının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu bulunmuş; bu ilişkinin, yaş, cinsiyet ve depresyondan bağımsız olduğu ortaya konmuştur.²³ Greenberg ve arkadaşları da internet bağımlılığı olan kişilerde alkol ve diğer madde bağımlılıklarının daha yüksek oranda görüldüğünü bildirmişlerdir.²⁴ Norveçli gençler arasında ise, alkol ve tütün gibi diğer bağımlılık türleri ile internet bağımlılığı arasında düşük bir ilişki saptanmıştır.²⁵ Choi ve arkadaşları 2336 lise öğrencisinden internet bağımlısı olanların daha fazla alkol kullanım sorunu yaşadıklarını, ancak sigara içme ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığını bildirmişlerdir.²⁶ Bu sonuçlar June ve arkadaşları tarafından daha

önce yapılan bir çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.²⁷ Canan ve arkadaşlarının 1034 üniversite öğrencisinde yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile alkol kullanımı arasında ilişki bulunurken, internet bağımlılığı ve sigara içme arasında ilişki saptanmamıştır.²⁸ Bai ve arkadaşlarının 251 katılımcı ile yaptıkları çalışmalarında internet bağımlılığı olan kişilerde daha yüksek oranda madde kullanım bozukluğu saptanmıştır.²⁹ Diğer bir çalışmada da internet bağımlılığının erişkinlerde ve ergenlerde madde kullanımı ile ilişkisi olduğu ortaya konmuştur.³⁰

Davranışsal bağımlılıkların maddeyle ilişkili bağımlılıklarla benzer nörofizyolojik düzeneklerle bağımlılık oluşturduğuna ilişkili kanıtlar giderek artmaktadır. Kandel, hazzın nöral düzeneklerinin yeteri kadar iyi bilinmediğini, ancak bunların olasılıkla beyindeki ödül ve öğrenilmiş davranışın pekiştirilmesi düzenekleriyle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ventral tegmental alandan mezolimbik ve mezokortikal alanlara uzanan dopaminerjik nöronların birçok psikoaktif madde tarafından aktive edilebiliyor olması, dopaminerjik nöronlarının ödül-bağımlılık sistemlerindeki rolünü güçlendirmektedir. Dopamin sinaptik aralığa salındığında birçok dopaminerjik reseptörü (D1, D5) uyararak stres duygusunun azalmasına ve kişinin kendini daha iyi hissetmesine neden olabilmektedir. Birçok psikoaktif maddenin yanı sıra, hazzın öznelliği göz önüne alındığında birçok madde veya davranışın ventral-tegmental alandan dopamin salınımını artırabileceği düşünülebilir.³¹ Patolojik kumar ve madde bağımlılıklarının nörobiyolojik olarak ortak etiyopatogenezlere sahip olmaları kompulsif alışveriş, aşırı internet kullanımı-bağımlılığı ve kompulsif cinsel davranışlarında aynı davranışsal bağımlılık düzeneklerini kullanıyor olabileceğini düşündürmektedir.^{32,33} İnternet bağımlılığı olan ergenlerle madde kötüye kullanımı olan ergenlerin karşılaştırıldığı bir çalışmada, her iki durumun benzer ciddi duygusal ve davranışsal sorunlarla ilişkili olduğu belirlenmiş, internet bağımlılığının diğer bağımlılık davranışları gibi, sorunlu davranışların düzenlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili bir nedene dayanabileceği ileri sürülmüştür.⁷

Bu bulgulara göre, aşırı internet kullanımı, sorunlu alkol kullanımı ve sigara bağımlılığının benzer düzeneklerle bağımlılığa yakınlık sağladığı söylenebilir. Çalışmamızın sonuçları da bunu destekler niteliktedir.

Çalışmamız sorunlu internet kullanımının gençler arasında önemli bir sorun olduğunu ortaya koymakta ve internet bağımlılığı ve ilişkili etkenler açısından veriler sunmaktadır. Bireylerle yüz

yüze görüşme yapılamaması bu çalışmanın bir sınırlılığıdır. Bu anlamda riskli grubun klinik görüşmelerle değerlendirileceği çalışmalar internet bağımlılığı ve eşlik eden hastalıklar arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik daha güçlü kanıtlar

sunabilir. Sonuç olarak özellikle gençlerde internet bağımlılığının önlenmesi yönünde geliştirilecek stratejilerde eşlik eden diğer bağımlılıkların ve risk etkenlerinin göz önünde tutulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Nalwa K, Anand AP. Internet addiction in students: A cause of concern. *Cyberpsychol Behav* 2003; 6:653-656.
- Chou C, Condrón L, Belland JC. A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review* 2005; 17(4):363-388.
- Arisoy Ö. İnternet bağımlılığı. *Türkiye Klinikleri J Psikiyatri-Special Topics* 2009; 2(1):75-83.
- Griffiths MD. Behavioral addictions: An issue for everybody? *Journal of Workplace Learning* 1996; 8(3):19-25.
- Griffiths MD. Internet addiction: fact or fiction? *Psychologist* 1999; 12:246-250.
- Arisoy Ö. İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2009; 1:55-67.
- Yen JY, Ko CH, Yen CF, Chen SH, Chung WL, Chen CC. Psychiatric symptoms in adolescents with Internet addiction: comparison with substance use. *Psychiatry Clin Neurosci* 2008; 62:9-16.
- Tahiroğlu AY, Çelik GG, Bahalı K, Avcı A. Medyanın çocuk ve gençler üzerine olumsuz etkileri; şiddet eğilimi ve internet bağımlılığı. *Yeni Symposium* 2010; 48:19-30.
- Shapira NA, Lessig MC, Goldsmith TD, Szabo ST, Lazoritz M, Gold MS, et al. Problematic Internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety* 2003; 17:207-216.
- Black DW, Belsare G, Schlosser S. Clinical features, psychiatric comorbidity, and health-related quality of life in persons reporting compulsive computer use behavior. *J Clin Psychiatry* 1999; 60:839-844.
- Shapira NA, Goldsmith TD, Keck Jr PE, Khosla UM, McElroy SL. Psychiatric features of individuals with problematic Internet use. *J Affect Disord* 2000; 57:267-272.
- Ko CH, Yen JY, Chen CC, Chen SH, Wu K, Yen CF. Tridimensional personality of adolescents with internet addiction and substance use experience. *Can J Psychiatry* 2006; 51:887-894.
- Holden C. Behavioral addictions: Do they exist? *Science* 2001; 294:980-982.
- Bayraktar F. İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.*
- Ewing JA. Detecting alcoholism: The CAGE questionnaire. *JAMA* 1984; 252:1905-1907.
- Arıkan Z, Özdemir YD, Candansayar S. SMASST ve CAGE tarama testlerinin alkolizmin tanınması üzerine bir çalışma. 27. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya, 1991.
- Yen JY, Ko CH, Yen CF, Chen CS, Chen CC. The association between harmful alcohol use and Internet addiction among college students: comparison of personality. *Psychiatry Clin Neurosci* 2009; 63(2):218-224.
- Morahan-Martin J, Schumacher P. Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Comp Human Behav* 2000; 16:13-29.
- Ni X, Yan H, Chen S, Liu Z. Factors influencing Internet addiction in a sample of freshmen university students in China. *Cyberpsychol Behav* 2009; 12(3):327-330.
- Aboujaoude E, Koran LM, Gamel N, Large MD, Serpe RT. Potential markers for problematic internet use: a telephone survey of 2513 adults. *CNS Spectr* 2006; 11:750-755.
- Canan F, Ataoglu A, Özçetin A, İcmeli C. The association between Internet addiction and dissociation among Turkish college students. *Compr Psychiatry* 2012; 53(5):422-426.
- Ko CH, Yen JY, Yen CF, Chen CS, Weng CC, Chen CC. The association between Internet addiction and problematic alcohol use in adolescents: the problem behavior model. *Cyberpsychol Behav* 2008; 11(5):571-576.
- Greenberg JL, Lewis SE, Dodd DK. Overlapping addictions and self esteem among college men and women. *Addict Behav* 1999; 24(4):565-571.
- Johansson A, Gotestam K. Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scand J Psychol* 2004; 45:223-229.
- Choi K, Son H, Park M, Han J, Kim K, Lee B, Gwak H. Internet overuse and excessive daytime sleepiness in adolescents. *Psychiatry Clin Neurosci* 2009; 63(4):455-462.
- June KJ, Sohn SY, So AY, Yi GM, Park SH. Study of factors that influence Internet addiction, smoking, and drinking in high school students. *J Korean Acad Nurs* 2007; 37:872-882.
- Canan F, Ataoglu A. The association between internet addiction, dissociation, and sociodemographic features among college students. *Eur Psychiatry* 2011; 26(1):1705.
- Bai YM, Lin CC, Chen JY. Internet addiction disorder among clients of a virtual clinic. *Psychiatr Serv* 2001; 52(10):1397.
- Goudriaan AE, Oosterlaan J, de Beurs E, van den BW. Pathological gambling: a comprehensive review of bio-behavioral findings. *Neurosci Biobehav Rev* 2004; 28:123-141.
- Kandel E, Schwartz JH, Jessell TM. *Principles of Neural Science, 4th edition, U.S.A McGraw-Hill, 2000, p.1007-1010.*
- Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Eraslan D. İnternet bağımlılığı: kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi* 2007; 8:36-41.
- Potenza MN. The neurobiology of pathological gambling. *Semin Clin Neuropsychiatry* 2001; 6:217-226.
- Johansson A, Gotestam KG. Problems with computer games without monetary reward: similarity to pathological gambling. *Psychol Rep* 2004; 95:641-650.